

Силабус освітнього компонента

Програма навчальної дисципліни

Українське національне відродження 1920-х рр.

Шифр та назва спеціальності
032 Історія та археологія

Інститут
ННІ Соціально-гуманітарних технологій

Освітня програма
Історія науки та українознавство

Кафедра
Українознавства, культурології та історії науки (310)

Рівень освіти
Третій (доктори філософії)

Тип дисципліни
Фахова, обов'язкова

Семестр
2

Мова викладання
Українська

Викладачі, розробники

Кабачек Володимир Вікторович

Volodymyr.Kabachek@khti.edu.ua

канд. іст. наук, доцент,
кафедри українознавства,
культурології та історії науки

Детальніше про викладача на
сайті кафедри
<https://web.kpi.kharkov.ua/ukin/vikladachi>

Міщенко Марина Миколаївна

Maryna.Mishchenko@khti.edu.ua

канд. філос. наук, доцент
каф. українознавства,
культурології та історії науки,

Детальніше про
викладача на сайті
кафедри
<https://web.kpi.kharkov.ua/ukin/vikladachi>

Гайдамачук Ольга Володимирівна

Olha.Haidamachuk@khti.edu.ua

канд. філос. наук, ст. викл.
кафедри українознавства,
культурології та історії науки

Детальніше про викладача на
сайті кафедри
<https://web.kpi.kharkov.ua/ukin/vikladachi>

Загальна інформація

Анотація

Дисципліна спрямована на глибоке вивчення періоду української історії та культури 20-х та початку 30-х років. Курсом передбачається звернення до першоджерел, вивчення архівних матеріалів, літературних творів доби. Вивчення курсу дозволить усвідомити всю суперечливість даного періоду та його значення в українській історії XX сторіччя. В рамках курсу аспірантам пропонується провести самостійне наукове дослідження з запропонованих тем.

Мета та цілі дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Українське національне відродження 1920-х рр.» є формування у аспірантів поглиблених професійних компетенцій та теоретичних знань при вивченні одного з найбільш драматичних та суперечливих періодів вітчизняної історії, що супроводжувався найбільшим злетом української культури у XX ст. та її тотальним знищенням на початку 30-х рр. Завдання дисципліни:

- розширення та поглиблення знань про передумови та конкретно-історичні обставини українського національно-культурного відродження 20-х рр. XX ст.;
- вивчення соціально-економічного, політичного та національно-культурного життя України у вказаний період, з'ясування особливостей становища українських земель у складі різних держав;
- розширення та закріплення знань із загальносвітових тенденцій соціально-економічного, політичного та національно-культурного розвитку, визначення місця і ролі в цьому процесі українського історичного досвіду 20-х рр. XX ст.;
- орієнтація в літературних та мистецьких напрямках України в цей період;
- отримання навичок самостійного дослідження, систематизації матеріалу, роботи з архівними та літературними джерелами, критичного мислення та публічної презентації своєї роботи.

Формат занять

Лекції, семінарські заняття, самостійна робота, індивідуальне навчально-дослідне завдання, консультації. Підсумковий контроль – іспит.

Компетентності

K07. Здатність здійснювати історіографічну критику, уміти виявляти необ'єктивну інформацію і неупереджено інтерпретувати зміст досліджуваної літератури.

K08. Володіння основами наукового пошуку історичних джерел та здійснення їхнього аналізу, з врахуванням останніх досягнень у галузі історичного джерелознавства.

K09. Здатність до організації та проведення наукових досліджень відповідно до новітніх тенденцій розвитку історичної науки. Вміння здійснювати наукові дослідження із залученням широкого кола джерел і наукової літератури, сучасних методів дослідження із найактуальніших історичних проблем.

K10. Розуміння основних причинно-наслідкових зв'язків та закономірностей історичного процесу, набуття навичок критичного мислення, вміння систематизувати, узагальнювати та оцінювати отриману інформацію.

K11. Розуміння тенденцій розвитку суспільства і науки на сучасному етапі та їхнього зв'язку з минулим досвідом. Вміння логічно аргументувати і доказово відстоювати власну позицію під час наукової дискусії.

Результати навчання

ПР07. Володіти методологією історіографічної критики, уміти виявляти необ'єктивну інформацію і неупереджено інтерпретувати зміст досліджуваної літератури.

ПР08. Знати та володіти основами наукового пошуку історичних джерел і здійснення їхнього аналізу з врахуванням останніх досягнень у галузі історичного джерелознавства.

ПР09. Демонструвати здатність до організації та проведення наукових досліджень відповідно до новітніх тенденцій розвитку історичної науки, вміти здійснювати наукові дослідження із залученням широкого кола джерел і наукової літератури, сучасних методів дослідження з найбільш актуальних історичних проблем.

ПР10. Розуміти основні причинно-наслідкові зв'язки та закономірності історичного процесу, демонструвати навички критичного мислення, вміння систематизувати, узагальнювати та оцінювати отриману інформацію.

ПР11. Розуміти тенденції розвитку суспільства і науки на сучасному етапі та їхній зв'язок з минулим досвідом. Демонструвати вміння логічно аргументувати і доказово відстоювати власну позицію під час наукової дискусії.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 120 год. : лекції – 20 год., практичні заняття - 20 год., самостійна робота – 80 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

-

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний (використання історичних джерел, мультимедійних засобів), проблемного викладання (наукові дискусії).

Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності: пошуковий (джерелознавча евристика), дослідницький (виконання індивідуальних творчих завдань, критика джерел та робота над оформленням результатів досліджень),

Методи контролю та самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності: тестування, підготовка текстів наукових робіт.

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Лекція 1. Вступ до курсу. Україна на початку 1920-х рр.

Лекція 2. Національно-культурна політика у 1920-ті рр. Українське національне відродження.

Лекція 3. Розвиток освіти і науки в УСРР. Українська академія наук та її діяльність в 20-х рр. ХХ ст.

Лекція 4. Західна Україна у 1920-ті рр. та українська політична еміграція.

Лекція 5. Українська культура на початку 20-х рр.

Лекція 6. Історія української літератури 20-х рр. ХХ ст.: художні течії та угруповання

Лекція 7. Зміст літературної дискусії 1925-1928 років.

Лекція 8. Театр, кіно та музика в Україні в 20-х рр.

Лекція 9. Образотворче мистецтво України початку ХХ ст.

Лекція 10. Закінчення епохи українського відродження. Знищення української інтелігенції.

Теми практичних занять

Семинар 1. Україна в 1920-х рр., висвітлення цього періоду в науковій літературі.

Семинар 2. Національно-культурна політика у 1920-ті рр. ХХ ст.

Семинар 3. Україна в умовах окупації більшовицької Росії. Особливості формування політичної системи та економічного розвитку.

Семинар 4. Західна Україна у 1920-ті рр. та українська еміграція.

Семинар 5. Основні риси культури на початку 20-х рр. в Україні.

Семинар 6. Література в Україні в 20-ті роки ХХ ст.

Семинар 7. Літературно-мистецьке середовище Харкова в 20-ті рр.

Семинар 8. Театральне та кінематографічне мистецтво України 20-х рр.

Семинар 9. Образотворче мистецтво України початку ХХ ст.

Семинар 10. Українське національне відродження та знищення української інтелігенції.

Теми лабораторних робіт

-

Самостійна робота

Питання для самостійного вивчення:

1. Розподіл українських земель між сусідніми державами (Росією, Польщею, Румунією, Чехословаччиною).
2. Більшовицький окупаційний режим в Україні на початку 20-х рр. ХХ ст.
3. Український повстанський рух та його придушення більшовицькими військами.
4. Політика військового комунізму та НЕП: спільні риси і відмінності.
5. Зміни у соціальній структурі населення УСРР 1920-х рр.
6. Голод 1921-1923 рр. як ефективна форма упокорення України.
7. Небільшовицькі політичні партії в УСРР першої половини 1920-х рр.
8. «Харківський» правопис 1928 р.
9. О.Я. Шумський і М.О. Скрипник – наркоми освіти часів українізації.
10. Розвиток освіти і науки в УСРР. Боротьба з неписьменністю.
11. Основні досягнення Української академії наук в 20-ті рр. ХХ ст.
12. Українське національне відродження на українських етнічних землях.
13. Українські наукові інституції в еміграції. Український Вільний університет у Празі.
14. Українізація в СРСР поза межами УСРР.
15. Політика польського уряду щодо українців Східної Галичини та Західної Волині у 1920-ті рр.: спільне та відмінне.
16. Доля УАПЦ.
17. Перебіг процесу «СВУ» та його наслідки.
18. Розвиток освіти і науки на західноукраїнських землях у 1920-ті рр.
19. 20-ті рр. ХХ ст.: література як провідний напрям національного самовираження.
20. Роман М. Хвильового «Вальдшнепи»: проблеми національного буття та культурного відродження України.
21. Новела М. Хвильового «Я (Романтика)» та образ особистості 20-х рр. ХХ ст.
22. Періодика 20-х та початку 30-х рр. в Україні.
23. Філософія екзистенціалізму та роман В. Підмогильного «Місто».
24. Українська культура в еміграції. Мистецькі погляди «Празької школи» (О. Ольжич, Ю. Клен, Є. Маланюк).
25. Жанр політичного плакату та сатиристичної графіки.
26. Зміна літературних поколінь на початку 20-го десятиліття ХХ ст.
27. Пошук «нової мови» в поезії М. Йогансена.
28. Наукове літературознавство та критика першої третини ХХ ст.
29. Мистецькі пошуки на сторінках харківської періодики 20-х рр. ХХ ст.
30. Український архітектурний конструктивізм та функціоналізм.
31. М. Леонтович та українська музика.
32. Творці авангардного плакату (О. Маренков, О. Хвостенко-Хвостов, А. Страхов, Б. Єфимов, В. Єрмилов).
33. Доля школи монументального мистецтва М. Бойчука.
34. Українська неокласика: естетичні та етичні засади.
35. Український роман 1920-х рр.
36. Українська експериментальна (авангардна) проза.
37. Історія театру «Березіль» Л. Курбаса.
38. Українське кіно першої половини ХХ ст.
39. Особливості мистецького світобачення О. Довженка.
40. Сучасний кінематограф України про Розстріляне відродження та Голодомор 32-33 рр.

Література та навчальні матеріали

1. Богом посланий патрицій: труди і дні (до-130-річчя від дня народження Миколи Костянтиновича Зерова) : біобібліографічний покажчик (з фондів ОУНБ імені Д. І.

- Чижевського / Департамент культури молоді та спорту Кіровоградської обласної державної адміністрації, Обласна універсальна наукова бібліотека імені Д. І. Чижевського / укл. Н. К. Чуприна, І. І. Кучеренко; ред. Н. К. Чуприна, відп. за випуск Є. Г. Літвінова – Кропивницький, 2020 – 88 с. // <https://library.kr.ua/wp-content/uploads/2021/01/zerov.pdf>
2. Гайдамачук О. В. Ритмо-інтонаційний вишкіл акторів у театрі Леся Курбаса // Філософія в сучасному світі : Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції, 20–21 листопада 2020 р. / Ред. кол. Я. В. Тарароев, А. В. Кіпенський, Н. С. Корабльова Н. С [та ін.]. Харків : Друкарня Мадрид, 2020. С. 236-238. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/58916>
  3. Глибицька С. Б. «Розстріляне Відродження» Харківського університету / С.Б. Глибицька // Польський альманах. – Харків, 2020. – Вип. 9–10. – Вип. 10. // <http://library.univer.kharkov.ua/handle/123456789/15865>
  4. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної нації XIX — XX століття. Київ: Yakaboo Publishing, 2022. 656 с. [https://shron1.chtyvo.org.ua/Hrytsak Yaroslav/Narys istorii Ukrainy.pdf](https://shron1.chtyvo.org.ua/Hrytsak%20Yaroslav/Narys%20istorii%20Ukrainy.pdf)
  5. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України / Я. Грицак. Київ : Портал, 2021. 432 с.
  6. Дзюба Іван. Золота нитка: нариси про (не)знаних. Упор. Олексій Сінченко. – Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2020. – 392 с. (Серія «Постаті культури»). <https://chytomo.com/neznani-zolotoi-nytky-ukrainskoi-literatury-j-zavdannia-natsionalnoho-vyzvolennia/>
  7. Документальний фільм реж. В. Шкуріна, О. Фролова «Червоний ренесанс» (сер.1-3) // <http://doc-films.com/history/ukrhistory/583-chervonyj-renesans-2005-tvrip.html>
  8. Електронна бібліотека «Diasporiana» (Проект зі збереження інтелектуальної спадщини української еміграції та розсіяння) // <http://diasporiana.org.ua/>
  9. Електронна бібліотека творів представників «Розстріляного відродження» (Національна бібліотека України ім. Я.Мудрого) <http://elib.nlu.org.ua/collection.html?id=227>
  10. Кабачек В. В. Історико-науковий аналіз відображення процесів українського національного відродження у матеріалах місцевих представницьких органів УСРР у 1920-х рр. // Наука і наукознавство. – 2022. – № 4. – С. 115 – 127. [https://sofs.org.ua/wp-content/uploads/2022/12/Nauka ta Naukoznavstvo 4-2022-1-115-127.pdf](https://sofs.org.ua/wp-content/uploads/2022/12/Nauka%20ta%20Naukoznavstvo%204-2022-1-115-127.pdf)
  11. Кабачек В.В. Конфлікт у Донбасі на початку НЕПу як відображення суперечностей радянської системи. // Українознавчий альманах. Вип. 24. – К.: Міленіум, 2019. – С. 70-76. / Реж. доступу: <http://ephsheir.phdpu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/8989898989/5479/%D0%92%D0%B8%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%20%D0%90%D0%BB%D1%8C%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D1%85.pdf?sequ>
  12. Коропатник М. Політика «коренізації» 1920–1930-х років в Україні та окремих регіонах Росії: тріумф і трагедія українського відродження / М. Коропатник // Сіверянський літопис. – 2020. – № 5. – С. 75–92.
  13. Котубей О. 1111 жертв Сандармоху: трагедія «Розстріляного відродження», яку Україна не має права забути // <https://suspilne.media/culture/304136-1111-zertv-sandarmohu-tragedia-rozstrilano-vidrodzenna-aku-ukraina-ne-mae-prava-zabuti/>
  14. Кралюк П. Українізація у 1923–1932 роках. Український національний рух становив загрозу для влади СРСР // <https://www.radiosvoboda.org/a/30576563.html>
  15. Крижановська О. О. «Ланка»-МАРС та «Серапіонові брати»: порівняльно-типологічний аспект: монографія. – Київ: ТОВ НВП «Інтерсервіс», 2021. – 352 с. <http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/handle/123456789/8089>
  16. Куц Олена. Українізація як каталізатор духовного життя українського суспільства 20–30х років // Наукові записки. – 2018. Вип. 32. – С. 224-232. https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/kuts_ukrainizatsiia.pdf
  17. Левченко О. О. Неоромантична поезія прози Михайла Коцюбинського. Дис. .... канд. філол. наук. – Кропивницький, 2019. – 204 с. [https://shron1.chtyvo.org.ua/Levchenko Oksana/Neoromantychna poetyka prozy Mykhaila Kotsiubynskoho.pdf](https://shron1.chtyvo.org.ua/Levchenko%20Oksana/Neoromantychna%20poetyka%20prozy%20Mykhaila%20Kotsiubynskoho.pdf)

18. Личковах В. А. Естетика українського та польського авангарду: Монографія. – Київ: НАКККіМ, 2021. – 288 с. <https://elib.nakkkim.edu.ua/handle/123456789/4440>
19. Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни «Українське національне відродження 1920-х рр.» [Електронний ресурс] : для аспірантів спец. 032 «Історія та археологія» / уклад.: О. В. Гайдамачук, В. В. Кабачек, М. М. Міщенко ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». – Електрон. текст. дані. – Харків, 2022. – 54 с. – URI: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/58096>
20. Методичні вказівки до семінарських занять з дисципліни «Українське національне відродження 1920-х рр.» [Електронний ресурс] : для аспірантів спец. 032 «Історія та археологія» / уклад.: О. В. Гайдамачук, В. В. Кабачек, М. М. Міщенко ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». – Електрон. текст. дані. – Харків, 2022. – 47 с. – URI: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/58099>
21. Павлова А. К. Історія української літератури : курс лекцій / А. К. Павлова, О. П. Калита; Університет державної фіскальної служби України. Ірпінь : УДФСУ, 2020. 412 с. (електронний ресурс: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5274/1/4802_IR.pdf).
22. Перше десятиліття кінематографічної творчості Олександра Довженка / упор. і автор коментарів В.Н. Миславський. Харків : «Дім реклами», 2019. — 528 с. https://shron3.chtyvo.org.ua/Myslavskiyi_Volodymyr/Pershe_desiatylittia_kinematohrafichnoi_tvorc_hosti_Oleksandra_Dovzhenka.pdf
23. Проект proslovo.com. Джерела.// <http://proslovo.com/sources>
24. Сніжко І. А. Українська культура 1917-1939 рр.: конспект лекції з дисципліни «Історія української культури». – Х. : УкрДУЗТ, 2019. – 37 с. (електронний ресурс: <http://193.105.7.137/handle/123456789/2114>).
25. Спецпроект 29-ті LIVE з Яриною Цимбал // <https://litakcent.online/category/20-ti-live/>
26. Українська культура. Конспекти лекцій для дистанційного навчання: для студентів першого курсу всіх спеціальностей. / О.О. Петутіна, Н.В. Вандишева-Ребро, М.М. Красіков та ін. – Х.: НТУ «ХПІ», 2020. – 68 с. <https://repository.kpi.kharkov.ua/items/fe562fd4-0bf2-49ca-b938-ccf8fc032d0a>
27. Український Ренесанс 1920-х рр. епоха надій, пошуків та експериментів. Інтерактивна програма з історії України. Тиждень. // <http://week.dp.gov.ua/osvitnia-prohrama/do91/ukrainskyi-renesans-1920kh-rr-epokha-nadii-poshukiv-ta-eksperymentiv-2>
28. Шевельов Ю. Четвертий Харків // <http://maidan.org.ua/2011/09/yurij-shevelov-chetvertyj-harkiv/>
29. Якубова Л. Нерадянські суспільно-політичні рухи в контексті суспільно-політичного життя Радянської України 20-х – початку 30-х років ХХ ст. // www.history.org.ua/JournALL/pro/13/3.pdf
30. Tokarsky Bohdan, The Un/Executed Renaissance: Ukrainian Soviet Modernism and Its Legacies. // Essay of the Forum Transregionale Studien. 8. 2021. 120 p. Available at: <https://www.prisma-ukraina.de/en/publications/detail/the-unexecuted-renaissance-ukrainian-soviet-modernism-and-its-legacies.html>

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

- робота на семінарах: 50% загальної оцінки;
- самостійна робота: 30% загальної оцінки;
- іспит: 20% загальної оцінки

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Аспірант повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

Дата погодження, підпис

Завідувач кафедри
Олена ТВЕРИТНИКОВА

Дата погодження, підпис

Гарант ОП
Олена ТВЕРИТНИКОВА